

تبیین عوامل اجتماعی - سیاسی موثر بر امنیت شهر تهران

دکتر محسن جان پرور^۱

دکتر مهدی حسین پور مطلق^۲

مهناز مهدی عراقی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۱۱/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۳/۳

چکیده

یکی از مهمترین و پیچیده‌ترین تحولات اجتماعی جهان در نیم قرن اخیر توسعه شهرنشینی است. فرایند شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه به طور کلی و در ایران به طور خاص به دلایلی چند روندی شتابان به کلان شهری و قطبی شدن منجر شده است. رشد شتابان شهرنشینی و ظهور کلان شهرها عواقب و پیامدهای متفاوتی را به دنبال داشته و با آسیب های شهری متعددی همراه شده است.

این پیامدها و عواقب چه در ایران و چه در سایر کشورهای جهان باعث شکل‌گیری کانون های بروز ناهنجاری و جرائم اجتماعی در شهرها شده و زمینه بروز ناامنی های متفاوت شهری را فراهم آورده است. در این بین کلان شهر تهران نیز از این قاعده مستثنی نمی باشد و بصورت های مختلف از ناامنی ناشی از تحولات صورت گرفته در دهه های اخیر و همچنین مسائل طبیعی رشد شهرها رنج می برد. در این راستا برای شناخت عوامل موثر بر ناامنی شهر تهران مطالعات کتابخانه ای و میدانی در این زمینه انجام شده است و عوامل موثر در ناامنی شهر تهران در قالب شش بخش تمرکز، موقعیت طبیعی و جغرافیایی، جمعیت و مسائل اجتماعی، مسائل اقتصادی، مسائل فیزیکی، ترافیک و خطوط ارتباطی که هر یک به چهار متغیر یعنی مجموعاً ۲۴ متغیر تقسیم شده در قالب پرسشنامه در سه منطقه (یک، شش، دوازده) توزیع شده است که نتایج حاصله نشان دهنده تفاوت دیدگاه شهروندان در مناطق مورد مطالعه نسبت به شاخص های موثر بر ناامنی شهر تهران دیده می شود. در این راستا، تحقیق حاضر بر آن شده است؛ با تبیین رویکردی جدید به بررسی عوامل موثر بر ناامنی شهر تهران از دیدگاه شهروندان پیردازد.

واژگان کلیدی: امنیت شهری، تهران، عوامل اجتماعی - سیاسی

۱- استادیار جغرافیای سیاسی دانشگاه فردوسی مشهد janparvarm@yahoo.com

۲- دکتری جغرافیای سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات m_motlagh2000@yahoo.com

۳- کارشناس ارشد جامعه شناسی Mahnaz.araghi64@gmail.com

۱. مقدمه

امنیت و میزان آن برای کلیه نظام‌های سیاسی و شهروندان، صرف‌نظر از سطح توسعه اقتصادی و اجتماعی و نوع ایدئولوژی مهمترین و با اولویت‌ترین مسئله به شمار می‌آید. مقوله امنیت به مثابه یک آرمان و واقعیت، به عنوان یکی از حقوق اساسی مردم مطرح است. در این راستا، شکل‌گیری و توسعه شهرها به عنوان کانون‌های مهم تمرکز و زندگی شهروندان و همچنین توسعه روز افزون آنها به عنوان مکان‌های زندگی بشر به ویژه رشد شتابان آنها و تبدیل شدن به کلان‌شهر زمینه بروز بحران‌ها و نارسایی‌های مختلف را در آنها بوجود آورده است. فراهم کردن امنیت و زندگی سالم و بدون تنش برای شهروندان در شهرها به ویژه کلان‌شهرها زمینه شکل‌گیری اولویت‌ها و مباحث جدیدی را به وجود آورده است. یکی از این مباحث جدید مطرح شده در این زمینه، بحث امنیت شهری بویژه امنیت کلان‌شهرها و پایتخت کشورها می‌باشد.

در این بین، کلانشهر تهران بعنوان پایتخت کشور که جایگاه برجسته‌ای در سطح ملی و فراملی دارد دچار طیف گسترده‌ای از مسائل ناامنی محیطی-جغرافیایی، اجتماعی (از قبیل افزایش و هجوم فزاینده جمعیت، گسترش نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی و پیامدهای فضایی آن یعنی جدایی‌گزینی و جدایی‌نشینی فضایی روز افزون مردم شهر، کمبود عدالت اجتماعی، فقدان هم‌ارزی شرایط زندگی، انجام گستاخانه‌ترین بزهکاری‌ها، جرایم، تبهکاریها و نابهنجاری اخلاقی، وجود ناپاکی‌های روحی و مفاسد اجتماعی، اعتیاد، دزدی، خیانت، وجود کودکان خیابانی، فحشا و سازمانهای پلید و اماکن فساد و بروز اختلالات و ناامنی‌ها و بسیاری از آسیب‌های اجتماعی دیگر) و غیره است، که تا حد زیادی از ایجاد محیط مساعد برای زندگی همراه با آرامش و امنیت شهروندان جلوگیری می‌کند (کارگر، ۱۳۸۳: مقدمه). این امر سبب شده است که میزان جرم و جنایت در تهران خیلی بیشتر شود و بیشترین میزان بودجه نیروهای انتظامی کشور را در جهت حفظ ثبات و امنیت به خود اختصاص دهد. از سوی دیگر، با توجه به پیوستگی امنیت شهر تهران به عنوان پایتخت کشور با امنیت ملی و پایداری نظام، برنامه ریزی برای تأمین و پیشگیری از بحران، و تأمین امنیت این شهر امری ضروری و حیاتی برای کشور به نظر می‌رسد (صفوی، ۱۳۸۱: ۱۴). در این راستا، در تحقیق حاضر سعی شده است با یک نگاه متفاوت به موضوع امنیت شهر تهران پرداخته شود و شاخص‌های موثر و مهم در ناامنی شهر تهران از نظر ساکنین مناطق مختلف که در این تحقیق مناطق یک حوالی میدان تجریش، منطقه شش حوالی میدان انقلاب و منطقه دوازده حوالی میدان شوش در نظر گرفته شده است، مشخص نماید. در این راستا تحقیق حاضر در پی پاسخ به این سوال است که عوامل موثر و مهم در ناامنی شهر تهران از نظر ساکنین کدامند؟

بر این اساس و آنچه که به عنوان سوال اساسی در این پژوهش مطرح گردید؛ در چارچوب نظری تحقیق مفاهیم و نظریه‌های مرتبط با امنیت شهری مورد بررسی قرار گرفته است؛ از قدیم، ایجاد امنیت در فضای شهری با احداث برج و باروها و اماکن سیاسی بسیار مهم، همراه بوده است. چنانکه در یک شهر بندری، زیارتی یا صنعتی امنیت با توجه به ویژگی‌های خاص آن تعریف می‌شود. توجه به امنیت نه تنها در ایران قدیم که در یونان قرون وسطی هم دارای اهمیت بوده است. در تهران قدیم دروازه دولت، شمیران، قزوین، دولااب و حتی دروازه غار وظیفه ایجاد امنیت شهر تهران را بر عهده داشتند. این دروازه‌ها دژهای محافظتی شهر بودند که وظیفه داشتند آرامش و امنیت ساکنان آن را تأمین کنند، کسی نمی‌توانست به اختیار خود از این شهر خارج یا به آن وارد شود. در روستاها و سایر شهرهای کشور این مسئله به شکل دیگری وجود داشت. پس نتیجه می‌گیریم که مسئله امنیت در ساختار یک شهر امری قدیمی و بسیار حیاتی بوده است (رهنمایی و پورموسوی، ۱۳۸۵: ۱۸۱). در این، رویکردهای سنتی در باب امنیت شهری عمدتاً به طور یکسویه‌ای به جرائم و بزهکاری‌های شهری و یا معلول‌ها معطوف بوده؛ در حالی که امنیت مقوله‌ای چندوجهی است و در چارچوب

عناصر مختلف معنا پیدا می‌کند. امروزه بحث امنیت شهری به یکی از بحث‌های علمی، فنی، کاربردی و اداری مهمی تبدیل شده است که اکنون به صورت یک موضوع میان دانشی و فرادانشی جامع‌نگر در چارچوب جامعه‌شناسی شهری، حقوق، جغرافیا، علوم انتظامی - امنیتی و نظایر آنها بررسی می‌شود و با سرنوشت آحاد شهروندان کل نظام اجتماعی و اقتصادی کشور و شهر، بویژه مسائل امنیت کلان شهرها سر و کار دارد (کارگر، ۱۳۸۳: مقدمه). بطور کلی، امنیت شهری «آرامش، اطمینان خاطر و نبود هراس شهروندان از هر گونه تهدید و خطر علیه شهر، شهروندان، فضاهای شهری، ساختمانها، سازمانها، تاسیسات و زیر ساخت های شهری و سایر عناصر مهم در زندگی شهری که نگرانی و احساس ناامنی در شهروندان را موجب می‌گردد» را در بر می‌گیرد.

منطقه شهری تهران با گستره ۲۵۰ کیلومتر از شرق تا غرب و ۵۰ کیلومتر از شمال تا جنوب، میان کوه و کویر در دامنه البرز قرار دارد و شهر تهران در بخش شرقی این منطقه واقع شده است. جهات گسترش شهر بیشتر به سمت غرب و کرج و قزوین و همچنین جنوب است. در سمت شرق شهر کوه‌ها و تپه‌های هزار دره و سلسله جبال سه پایه (آنتی البرز) توسعه شهر را از گذشته‌های دور محدود کرده است. این شهر، شهری کوهپایه‌ای است که در ارتفاع ۱۰۰۰ تا ۱۷۰۰ متری از سطح دریا قرار گرفته است (اطلس کلان شهر تهران، ۱۳۸۴: ۲۰). این کلانشهر کانون تصمیم‌گیری کشور و مرکز تجمع بیشترین امکانات در زمینه اقتصادی، صنعتی، خدماتی، آموزشی، تحقیقاتی، اداری و سیاسی در کشور محسوب می‌شود. به دلیل این تمرکز بسیار پیچیده و عظیم در درون بزرگترین کلانشهر کشور، حوزه نفوذ و جایگاه تهران تا حدی گسترش یافته که هر گونه اتخاذ تصمیم و عملکردی را تحت تأثیر خود قرار داده است. ویژگی چند نقشی بودن تهران نیز بر اهمیت آن می‌افزاید. نقش‌های سیاسی، اداری، فرهنگی، خدماتی، صنعتی و اقتصادی همه بر اهمیت این شهر افزوده و باعث تأثیرگذاری بیشتر این شهر بر نقاط دیگر گردیده است. با توجه به پیوستگی امنیت تهران به عنوان پایتخت جمهوری اسلامی ایران با امنیت ملی و پایداری نظام، برنامه ریزی برای تأمین امنیت و پیشگیری از عدم پایداری و بحران امری اساسی و حیاتی برای کشور به نظر می‌رسد (صفوی، ۱۳۸۱: ۱۶). به عبارت دیگر، امروزه کلان شهر تهران با در بر گرفتن یک چهارم جمعیت شهرنشین کشور، مهمترین قطب جمعیتی کشور است. تهران با توجه به نظام متمرکز سیاسی - اداری، مقر کلیه نهادهای تصمیم‌گیرنده و مدیران عالی‌رتبه بوده و نقش اصلی را در مدیریت سیاسی، اجتماعی اقتصادی و فرهنگی کشور ایفاء می‌کند. لذا بروز ناپایداری‌های امنیتی در تهران میتواند امنیت ملی را در عرصه‌های گوناگون به مخاطره اندازد (رهنمایی و پورموسوی، ۱۳۸۵: ۱۸۱).

۲. روش

روش پژوهش حاضر براساس نوع موضوع و اهداف تحقیق روش توصیفی - تحلیلی و ابزار گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای و پرسشنامه‌ای می‌باشد. پرسشنامه ارائه شده برای گردآوری اطلاعات میدانی در این تحقیق شامل ۲۴ سؤال می‌باشد که هر یک از این سؤالاها تأثیر یک متغیر را بر روی ناامنی شهر تهران از نظر ساکنان بیان می‌نماید. این پرسشنامه دارای ۲۴ متغیر مستقل (X) که در قالب شش تنظیم شده اند و یک متغیر وابسته (Y) که ناامنی شهر تهران می‌باشد. پرسشنامه بصورت سئوالات طیفی یا درجه‌بندی که به سئوالات نگرش سنج یا گرایش سنج نیز معروفند و تعداد گزینه‌های در چهارچوب طیف پنج گزینه‌ای مشخص طراحی شده است. جامع آماری انتخاب شده برای پاسخ گویی به این پرسشنامه شامل سه گروه می‌باشند، که عبارتند از:

ساکنین مناطق یک حوالی میدان تجریش؛ منطقه شش حوالی میدان انقلاب؛ منطقه دوازده حوالی میدان شوش

در این راستا، بیش از ۲۰۰ پرسشنامه در بین افراد ساکن در مناطق مورد نظر توزیع شد و حدود ۱۵۰ پرسشنامه بصورت کامل جمع‌آوری شد و داده‌های جمع‌آوری شده با نرم افزار SPSS بصورت جداگانه برای هر منطقه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و با آزمون t تک نمونه‌ای اثبات یا رد تأثیر متغیرهای مستقل روی متغیر وابسته یعنی ناامنی شهر تهران از نظر ساکنین سه منطقه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است که از طریق آلفای کرونباخ پایایی و ویرایی آن از سوی اساتید برجسته مورد سنجش و بررسی قرار گرفته است؛ از سوی دیگر، پایایی پرسشنامه، از طریق آزمون سازگاری و ثبات تأیید گردید. سازگاری نشان می‌دهد چگونه اجزایی که یک مفهوم را می‌سند به صورت یک مجموعه، به نحوی شایسته بهم گره خورده‌اند. ضریب آلفای کرونباخ نوعی ضریب پایایی است که نشان می‌دهد چگونه اجزاء در یک مجموعه، بنحو مناسب به یکدیگر همبسته شده‌اند. آلفای کرونباخ در قالب میانگین همبستگی‌های درونی میان اجزاء سنجش‌کننده محاسبه می‌شود. اگر آلفای کرونباخ به ۱ نزدیکتر باشد، پایایی سازگاری درونی بیشتر است (دانایی فرد و دیگران، ۱۳۸۳: ۴۸۵). بر این اساس، این پرسشنامه بر اساس آزمون کرونباخ مورد سنجش قرار گرفت و جواب زیر بدست آمد:

Reliability Scale: 95

Case Processing Summary			
	N	%	

Cases	Excl	Reliability Statistics	
		Cronbach's Alpha	N of Items
a. Listwise deletion of the procedure.		.711	24

همانطور که آزمون نشان می‌دهد آزمون آلفای کرونباخ در زمینه سوالات پرسشنامه از ۰,۷ بیشتر است و برابر با ۰,۷۱۱ می‌باشد در نتیجه این سؤالات از پایایی لازم برخوردار می‌باشند.

۳. یافته‌ها

۳-۱- یافته‌های کتابخانه‌ای

روند تحولات شهر تهران روند صعودی تمرکز سیاسی-اداری و اقتصادی-اجتماعی می‌باشد. تمرکز نظام شیوه‌ای است که در آن تصمیمات در زمینه کلیه امور عمومی (ملی و محلی) توسط مرکز سیاسی و اداری واحدی که معمولاً در پایتخت مملکت (مرکز) قرار دارد اتخاذ و به اجرا گذاشته می‌شود. در این نظام سلسله‌مراتب اداری از کوچکترین واحد سازمان محلی رعایت و از هر طرف به حکومت مرکزی منتهی می‌شود (رضویان، ۱۳۸۳: ۸۳). این امر سبب تمرکز شدید امکانات و تسهیلات و مهاجرت به شهر تهران شده است بطوری که سبب یک نوع آمیختگی فرهنگی در بین گروه‌های مختلف در این شهر شده است. این جمعیت که با دیدگاه‌ها و فرهنگ‌های خاص خود در این محیط در کنار یکدیگر قرار می‌گیرند؛

هر یک به نوعی احساس ناامنی از جانب دیگری نسبت به خود و فرهنگ خود می کنند. از سوی دیگر با توجه به حوزه نفوذ فراملی شهر تهران حضور اتباع کشورهای دیگر در این شهر با فرهنگ و آداب و رسوم خود زمینه های ناامنی های فرهنگی و دیگر ناامنی ها را در شهر تهران فراهم کرده است. لذا آنچه آسیب پذیری امنیتی تهران را به عنوان یک کلان شهر شدت دو چندان می بخشد، وجود پدیده تمرکز است. در ادبیات رایج مطالعات شهری معمولاً به پدیده تمرکز تنها از منظر اتلاف منابع یا فشار بر محیط و آلودگی نگرسته می شود، در حالی که اصولاً این درجه شدید از تمرکز در یک مکان قبل از هر چیز خطر (ریسک) بالقوه امنیتی زیادی ایجاد می کند (طباطبایی مومنی، ۱۳۴۶: ۷۴). بر این اساس شاخص هایی که در بخش اول یعنی تمرکز که در ناامنی شهر تهران موثر و اهمیت بیشتری دارند و باید در نظر گرفته شود شامل تمرکز سیاسی، تمرکز اقتصادی، تمرکز امکانات و خدمات و تمرکز اداری می باشد.

۱- بررسی های طبیعی و جغرافیایی

از نظر موقعیت طبیعی و جغرافیایی شهر تهران در یک محیط بسته قرار دارد که این خود زمینه ماندگاری هوای آلوده و عدم شکل گیری جریان های هوایی بر قدرت در سطح شهر را افزایش می دهد. از سوی دیگر از نظر زمین شناسی، تهران در معرض مخاطرات محیطی سیل و زلزله قرار دارد که در این میان خطر زلزله از نظر شدت پیامدهای ناگوار امنیتی، اهمیت بیشتری دارد. از میان گسل های فعال در تهران سه گسل مشاء، گسل شمال تهران و گسل جنوب ری خطر سازترند. میزان خسارات و تلفات وارده در صورت وقوع زلزله در کلان شهر تهران با مدل گسل ری ۴۸۰۰۰۰ واحد ساختمانی و کشته شدن شش درصد جمعیت، با مدل گسل شمال تهران ۳۱۰۰۰۰ واحد ساختمانی و تلفات دو درصد جمعیت و برای مدل گسل مشاء ده درصد ابنیه و ۰/۳ درصد تلفات انسانی برآورد شده است^۴. علاوه بر آن، در صورت وقوع زلزله مقاوم نبودن شریان های حیاتی شامل آب، برق، گاز، مخابرات و فاضلاب شرایط بحرانی پیچیده ای را ایجاد خواهد کرد. فرونشست ساختمان ها در بخش جنوبی تهران، ریزش سنگ و رانش زمین در بخش شمالی، تخریب سد کرج، لنیان و لار و وقوع سیل، انفجار مخازن فرآورده های نفتی، بالا بودن سطح آب زیرزمینی در منطقه جنوب تهران و مشکل نمودن امکان تردد و کمک رسانی امدادگران، پیامدهای خسارات و ناامنی را در کلان شهر تهران افزایش خواهد داد (رهنمایی و پورموسوی، ۱۳۸۵: ۱۸۴-۱۸۳). بر این اساس شاخص هایی که در بخش دوم یعنی موقعیت طبیعی و جغرافیایی که در ناامنی شهر تهران موثر و اهمیت بیشتری دارند و باید در نظر گرفته شود شامل قرار گیری تهران در یک موقعیت بسته جغرافیایی، گسل های فعال، مخاطرات محیطی (فرونشست زمین، سیل کمبود بارندگی و ..) و عدم وجود جریان های هوایی می باشد.

۲- بررسی های جمعیتی و عوامل اجتماعی

نظم و امنیت اجتماعی در هر گونه اجتماع انسانی به اولین پدیده ای که به طور اساسی وابسته است، تعداد افراد یا به عبارت دقیق تر، میزان تراکم جمعیت (نسبت تعداد افراد به مساحت) آن اجتماع است. آنچه در وهله اول تعیین کننده تعداد و نوع هنجارهای اجتماعی مورد نیاز، هماهنگی آنها، وجود فرصت ها و پتانسیل های کجروی در جامعه می باشد، میزان تراکم جمعیت آن جامعه و اجتماع است. به لحاظ تجربی، تحقیقات مختلف بر جرم زایی افزایش تراکم جمعیت تأکید کرده و نشان داده اند که بین میزان تراکم جمعیت و میزان انحرافات اجتماعی ارتباط مستقیم وجود دارد. به طوری که با افزایش تراکم جمعیت بر میزان وقوع انحرافات اجتماعی افزوده می گردد (اسعدی، ۱۳۷۶: ۲۱). بطوری که روان شناسان

۴- این خسارات سازه ای است و خسارات ناشی از سوانح ثانویه مانند روانگرایی، آتش سوزی و انفجار در این برآورد محاسبه نشده اند. همچنین ساختمان هایی که داده های لازم برای برآورد خسارت نداشته اند، حذف شده اند.

محیطی تأکید می‌کنند که تراکم جمعیتی بالا بر شش جنبه از رفتار اجتماعی تأثیر می‌گذارد؛ جنبه آسیب‌شناسی اجتماعی در رفتار نظیر جرم، طلاق، خودکشی و امراض روحی مهمترین آنهاست که غالباً در رابطه با اندازه شهر و تراکم جمعیتی آن مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد (Gifford, 1997: 188). از سوی دیگر مهاجرت افراد جویای کار یا فرصت‌های بهتر برای زندگی از سراسر کشور که اغلب جوان هستند زمینه حضور و افزایش بیش از حد جمعیت جوان در تهران را بالا برده است که این خود زمینه رقابت، تنش، یاغی‌گریها، بزه‌کاری‌ها و سایر معضلات و ناامنی‌ها را فراهم آورده است. همچنین، وجود مهاجرانی با فرهنگ‌ها و نژادهای مختلف و ... زمینه ساز افزایش اختلافات، محله‌سازی، تجمعات غیر قانونی و ... شده است که خود شرایط شکل‌گیری ناامنی برای شهروندان را تا حدودی فراهم آورده است.

علاوه بر این، بدیهی است که افزایش جمعیت شهری به رشد کمی تقاضای مصرف برای امکانات و خدمات اجتماعی منجر می‌شود. افزایش تقاضای مصرف زمانی که با کاهش، ایستایی و حتی با رشد اندک منابع و امکانات عرضه توأم باشد، سهم سرانه یا سرانه بر خورداری افراد از مجموعه امکانات و خدمات اجتماعی را اگر چه با آهنگ متفاوت، ولی همواره کاهش می‌دهد. این امر در کوتاه مدت میزان بر خورداری یا سطح رفاه اجتماعی فرد و در بلند مدت نیز سطح رفاه اجتماعی جامعه انسانی را تهدید می‌کند و زمینه‌های ارائه نابرابر خدمات اجتماعی و شهری را به وجود می‌آورد و به شکل آسیب‌های اجتماعی در جامعه نمایان می‌شود؛ چرا که مسائل و آسیب‌های اجتماعی در وهله نخست عبارتند از مسائل فرد به عنوان یک موجود اجتماعی که با گذشت زمان از طریق روابط و ساختارهای اجتماعی در مقیاسی وسیع با کل جامعه انسانی پیوند می‌خورد. این نابرابری‌های خدمات اجتماعی در شهر تهران را با نیم‌نگاهی کلی به این شهر می‌توان دریافت. تفاوت در نور و وسعت خیابان‌ها، سرانه فضای سبز و فضاهای تفریحی، بهداشتی و ... در مناطق مختلف شهر تهران و به ویژه بالاشهر و پایین شهر تهران بسیار بارز است که این امر به خودی خود زمینه‌های شکل‌گیری ناامنی‌های روحی و اجتماعی را در بین شهروندان به وجود می‌آورد. پایین شهر همیشه از عدم دسترسی به این امکانات رنج می‌برد و برای دسترسی و ارضاء نیاز خود به سمت مناطق بالاتر تردد می‌کند چون یک تفاوت بارزی بین خود و محیط زندگی خود با این مکان جدید می‌بیند سعی در انجام کارهایی می‌کند که بتواند یک نوع آرامشی برای خود ایجاد کند این امر باعث شکل‌گیری نوعی ناامنی برای شهروندان بالای شهر می‌شود. بر این اساس شاخص‌هایی که در بخش سوم یعنی جمعیت و مسائل اجتماعی که در ناامنی شهر تهران موثر و اهمیت بیشتری دارند و باید در نظر گرفته شود شامل تراکم زیاد و روبه‌ازد یاد جمعیت، جمعیت جوان، جمعیت با فرهنگ‌های مختلف و نابرابری در دسترسی به امکانات و تسهیلات شهری می‌باشد.

۳- بررسی‌های اقتصادی

تهدیدات اقتصادی یعنی فقر شهری و نابرابری اقتصادی و اختلافات طبقاتی، مشکلات اقتصادی (گرانی زمین، خانه، اجاره و ...) و گسترش حاشیه‌نشینی و شکل‌گیری محلات فقیرنشین مهمترین بستر تهدیدات امنیتی در کلان‌شهرها است (سازمان شهرداری‌های کشور، ۱۳۸۱: ۱۸). درباره علل و عوامل بروز فقر، خواه به صورت مطلق و خواه به صورت نسبی بحث‌های وسیع و متنوعی صورت گرفته، اما در مورد آثار و پیامدهای تعیین‌کننده آن بر ابعاد گوناگون زندگی اجتماعی و حتی محیط طبیعی توافقی عام وجود دارد. میان فقر و سوء رفتارهای اجتماعی روابط گوناگونی قابل تصور است. مثلاً فقر می‌تواند از طریق عوامل دیگری همچون خشم و سوء تغذیه که از علل جرم در سراسر جهان شناخته شده، با جرم ارتباط داشته باشد. همچنین به دلیل آثار فقر و سوء تغذیه بر هوش و بلوغ فکری افراد و نیز میزان آگاهی آنها، می‌توان میان فقر و جرم رابطه معناداری را تصور کرد. برخی از محققین تلاش کرده‌اند تا نشان دهند فقر به تنهایی علت جرم محسوب می‌شود (بابایی، ۱۳۸۰: ۱۱۶). با توجه به این امر، در سال‌های اخیر شهر تهران همانند بسیاری از شهرهای بزرگ جهان همراه با رشد کالبدی، با افزایش فقر و محرومیت و نابرابری‌های اجتماعی زیادی روبرو است. با توجه به اینکه شیوع فقر در میان

اکثریت افراد یک جامعه می‌تواند قابل تحمل باشد، لیکن گسترش دامنه نابرابری‌های اقتصادی در میان طبقات گوناگون، تأثیر بسزایی در افزایش استرس‌های اجتماعی و جرم خیزی دارد. با عنایت به اینکه در مباحث امنیت شهری سه عامل جمعیت، جغرافیا و جرم رابطه تنگاتنگ با یکدیگر دارند، شهر تهران نیز همراه با افزایش جمعیت و رشد کالبدی خود مهمترین عرصه تضادها و نابرابری‌ها و جرم خیزی گشته است (نصیری و اعظمی، ۱۳۸۵: ۴۴). از سوی دیگر، این فقر مالی افراد زمینه‌ساز شکل‌گیری حاشیه‌نشینی و زاغه‌نشینی در شهر تهران شده است. حاشیه‌نشینی یا زاغه‌نشینی و .. در شهر تهران که به محلات فقیرنشینی اطلاق می‌شود در اطراف و مناطقی از شهر تهران به وجود آمده و ساکنین این مناطق به علل گوناگون نتوانسته‌اند جذب نظام اقتصادی - اجتماعی شهر شده تا از امکانات و خدمات شهری استفاده نمایند. این حاشیه‌نشینی شکل گرفته در شهر تهران، امروزه بصورت یک پدیده اجتماعی و معضل شهری خود را نشان داده است. زیرا بین حاشیه‌نشینی و جرایم و مسایل اجتماعی ارتباط تنگاتنگی وجود دارد. به گونه‌ای که خوراک بخش حوادث روزنامه‌ها را اخبار و رویدادهای محلات و زاغه‌نشین‌های اطراف کلان شهر تهران تشکیل می‌دهد. و آمار جرایم و مسایل چون سرقت و اعتیاد و انحرافات اجتماعی بیشتر در این مناطق و فضای از شهر رخ می‌دهد. فقر و ناتوانی یا عدم تمایل بازار رسمی اقتصاد شهر، به جذب حاشیه‌نشینان، آنان را به بازار فعالیتهای غیر رسمی می‌کشاند. بازاری که بخشی از محصولات آن در زمره امور ممنوع و بزهکارانه مثل مواد مخدر، دزدی، فحشاء هستند. کمبود یا فقدان مراکز تامین خدمات امنیتی و انضباطی مانند پاسگاهها و کلانتریها در این مناطق آنها را بدل به مراکز امن و خالی از نظر برای افراد و گروه‌هایی کرده است که به شیوه‌های بزهکارانه ارتزاق می‌نمایند (پارسا، ۱۳۸۸: ۴۵). بر این اساس شاخص‌هایی که در بخش چهارم یعنی مسائل اقتصادی که در ناامنی شهر تهران موثر و اهمیت بیشتری دارند و باید در نظر گرفته شود شامل نابرابری اقتصادی و اختلافات طبقاتی، مشکلات اقتصادی (گرانی زمین، خانه، اجاره بها و ...)، فقر اقتصادی و گسترش حاشیه‌نشینی و شکل‌گیری محلات فقیرنشین می‌باشد.

۴- بررسی‌های فیزیکی

گاهی استفاده مختلف از فضاهای موجود در شهر می‌تواند حیات دوباره به بخش‌های مختلف آن بدهد و ایمنی و امنیت را به مکان‌های عمومی ببخشد. فرانسیس تیبالدز معتقد است که بهترین محیط‌های شهری، آنهایی هستند که در آنها کاربری‌ها ادغام می‌شوند و طیف متنوعی از فعالیت‌ها و تخصص‌ها به وجود می‌آید. به عبارت دیگر، منطقه بندی و تفکیک کاربری‌ها و فعالیت‌ها علت اصلی مرگ عرصه‌های شهری است. ادغام کاربری‌ها، محیط‌های ایمن و پویا را چه در سطح خیابان‌ها و چه در ساختمان‌های منفرد پدید می‌آورد و علت جذابیت و امنیت عمومی این است که می‌تواند افراد مختلف را در زمان‌های مختلف و برای اهداف گوناگون به خود بخواند. این کار نه تنها سبب افزایش تحرک و پویایی محیط می‌شود، بلکه نظارت غیر رسمی به عرصه‌های عمومی را نیز فراهم می‌سازد (تیبالدز، ۱۳۸۳: ۵۴). بر اساس این دیدگاه اگر یک نگاه کلی به شهر تهران بیندازیم می‌توانیم مناطقی از تهران که در آنها ناامنی و بزهکاری بالا است را تفکیک کنیم. مناطق جنوب شهر که ناامنی در آنها بالا است بیشتر مناطقی با کاربری‌های خاص مسکونی و در بعضی محدوده‌ها کارگاه‌های و تولیدی‌ها است و کاربری دیگری ندارد. مناطق دیگر تهران نیز به جزء محدوده‌های خاص با این مشکل روبرو هستند و کاربری‌های خاصی برای آنها تعریف شده است و از یکنواختی خاصی رنج می‌برد. این امر زمینه‌های ناامنی‌های روحی و روانی را در بین شهروندان بالا برده است.

از سوی دیگر معماری و بافت شهر نیز از جمله عواملی است که بر امنیت شهر موثر است بطوریکه بافت و معماری شهرها به گونه‌ای می‌باشد که محیط‌های خلوت، تاریک، دنج و مطمئنی برای فعالیت‌های غیرمجاز و ناهنجار بوجود می‌آورد. بر این اساس، ساخت و ساز و برنامه‌ریزی‌های شهری نه تنها می‌تواند شرایط نابرابری اقتصادی را مهیا کند، بلکه اقسار

مختلف جامعه را نیز در استفاده از فضاهای عمومی تحت تاثیر قرار می‌دهد. یک فضای شهری مناسب تا حد زیادی تامین کننده امنیت و فضای نامناسب از بین برنده آن و زمینه ساز انواع آسیب‌ها و معضلات اجتماعی است. فضاهای نامناسب شهری، فضاهای بی دفاع، محلات ناامن، شهرهایی با معماری صرفاً مردانه همه و همه از عوامل تهدیدکننده امنیت شهری و اجتماعی هستند (پارسا، ۱۳۸۷: ۴۸). در این بین شهر تهران با توسعه بیش از حد و برنامه ریزی نشده و .. خود معماری و بافتی را شکل داده است که این محیط‌های دنج و خلوت در بیشتر مناطق آن به ویژه در مناطق پایین شهر وجود دارند که این خود سبب شکل‌گیری آسیب‌های اجتماعی و بزهکاری در شهر شده است. همچنین، از آنجا که فضای شهری و روابط جاری در آن با هم در ارتباط متقابل هستند و از هم تاثیر می‌پذیرند. انسان از طریق روابط اجتماعی- فرهنگی به فضا، فرم، عملکرد و اهمیت می‌بخشد و ساماندهی فضا به نوبه خود به تغییر شکل این روابط می‌انجامد. بنابراین ساخت و طراحی فضاهای شهری بر فرایند زندگی اجتماعی تاثیر گذاشته و می‌بایست از نظر جسمی و روانی برای شهروندان کارایی داشته باشد (سیفایی، ۱۳۸۴: ۷۶). بسیاری از جامعه‌شناسان و روان‌شناسان عقیده دارند، زیبایی یک شهر، پاشنه آشیل امنیت آن شهر است و رابطه مستقیمی بین این دو مفهوم وجود دارد. هر قدر شهری منظم، زیبا و شاداب باشد- سرزندگی و تنوع بصری در آن موج بزند- آن شهر از میزان بالای امنیت برخوردار است. امروزه وقتی از پدیده‌ای به نام شهر صحبت می‌شود بسیاری ذهنشان در ابتدا به سمت محیط بصری، صورت ظاهری و یا به عبارت بهتر شکل زیبایی شناختی شهر معطوف می‌شود و سپس اشکال جزئی‌تر آن را مورد بررسی و کنکاش قرار می‌دهند. استفاده از ابزارهای گرافیکی و به خصوص رنگ و نور جزء جدایی‌ناپذیر زیبایی شناختی شهر محسوب می‌شوند. بدون استفاده از این عناصر نمی‌توانید در روحیه شهروندان یک شهر تأثیر گذارید. نور، رنگ، نقاشی، حجم، طراحی ساختمان‌ها، نما و فضای سبز و ... مستقیماً با شهروندان و در کل، بهبود امنیت روانی و اجتماعی یک شهر ارتباط دارد. به طور کلی گرافیک شهری ارتباط مستقیم و بلافاصل با امنیت یک شهر دارد (architectsam.blogspot.com). با توجه به این بحث و یک نگاه به شهر تهران مشخص می‌شود که مناطق زیادی از شهر تهران چه بلحاظ بحث زیبایی و همچنین دارا بودن طراحی‌های شهری دارای کمبود هستند که این عوامل به شکل‌های مختلف زمینه‌های ناامنی را در شهر تهران فراهم کرده است. یکی دیگر از موضوعات مهم در امنیت یا ناامنی شهروندان داشتن مسکن مناسب می‌باشد. بر این اساس و با توجه به این امر که مسکن تنها محیطی است که در آن انسان به آرامش کامل می‌رسد و همچنین در آن روابط خانوادگی شکل می‌گیرد پس داشتن یک مکان که دارای امکانات مناسب باشد و راحت باشد می‌تواند به انسان در زمینه روابط خانوادگی و اجتماعی و نوع برخورد در جامعه تأثیر مثبت بگذارد اما با توجه به این امر که قشر وسیعی از شهروندان تهران از داشتن و دسترسی به محیط و مسکنی مناسب محروم هستند و همچنین با توجه به هزینه‌های بالا مسکن همیشه یک نوع ناامنی را از این نظر برای خود و خانواده خود حس کرده‌اند که این امر باعث شکل‌گیری رفتارهای خاص در این شهروندان و واکنش‌های متفاوت در محیط‌های اجتماعی شده است. از سوی دیگر افراد برای تأمین مسکن با توجه به هزینه بالای آن و درآمد پایین خود مجبور به سکونت در محله‌های پایین شهر و .. شده که این امر بر احساس ناامنی در این افراد و شکل‌گیری بزهکاری‌ها و جرم و جنایت‌ها و طعمه قرار گرفتن خانواده‌های آنها شده است. بر این اساس شاخص‌هایی که در بخش پنجم یعنی مسائل فیزیکی که در ناامنی شهر تهران موثر و اهمیت بیشتری دارند و باید در نظر گرفته شود شامل کاربری اراضی یکنواخت (مسکونی، کارگاهی، تجاری و ..)، معماری و بافت شهر، زیبایی شهر و مسکن مناسب می‌باشد.

۵- بررسی ترافیک و شبکه های ارتباطی

یکی از عواملی که موجب ارتقا امنیت فیزیکی و روانی فضا می‌گردد کیفیت شبکه معابر و پوشش آن برای شخص پیاده و سواره می‌باشد. پیاده راه‌ها، محل حضور همه شهروندان، مشارکت آنان در زندگی جمعی‌شان است. این فضاها در مقیاس همه شهر عمل کرده و پذیرای گروه‌های مختلفی از شهروندان می‌باشد. پیاده راه‌ها علاوه بر نقش ارتباطی و دسترسی، مکانی امن و راحت برای تماس اجتماعی، گردش و تماشا و ... را فراهم می‌آورد. در پیاده راه‌ها، آزادی عمل انسان پیاده برای توقف، مکث، تغییر جهت و تماس مستقیم با دیگران بسیار زیاد است. بطوریکه، جیکوب معتقد است که حفظ امنیت شهر وظیفه اساسی خیابان‌ها و پیاده راه‌های یک شهر است. وضوح مسیر در روز و شب، حذف موانع فیزیکی و کاربری مزاحم در طول مسیر پیاده راه‌ها، طراحی مناسب در سطح پیاده راه‌ها، استفاده از کف پوش سالم باعث شده تا عابران پیاده با امنیت بیشتر از این فضا استفاده نمایند. استفاده از تنوع رنگی همراه با طرح و نقش مختلف و هماهنگ در کف سازی پیاده راه‌ها و خطوط عابران پیاده علاوه بر تنوع فضایی، در ایجاد ایمنی عابران نقش بسزایی دارد (architectsam.blogspot.com). با توجه به جایگاه و اهمیت خیابان‌ها و پیاده راه‌ها بر زندگی و امنیت شهروندان و نگاهی کلی به بحث ترافیک و خیابان‌های شهر تهران نشانگر این امر است که کلان شهر تهران با توجه به حجم بالای تردد در آن و استفاده از وسایل شخصی و عدم وجود خدمات حمل و نقل عمومی سطح بالا و دلایل دیگر دارای ترافیک سنگینی می‌باشد که این خود زمینه ناامنی روحی و هزینه‌ها و صرف شدن وقت زیاد برای شهروندان را فراهم آورده است از سوی دیگر توزیع خطوط ارتباطی نیز بصورت نامتوازن می‌باشد. بیشتر خیابانها و بزرگراه‌های این شهر در مناطق شمالی این شهر قرار گرفته و مناطق جنوبی آن دارای خیابان‌های کم و بیشتر تنگ و باریک می‌باشند. بر این اساس شاخص‌هایی که در بخش ششم یعنی ترافیک و خطوط ارتباطی که در ناامنی شهر تهران موثر و اهمیت بیشتری دارند و باید در نظر گرفته شود شامل توزیع مناسب خطوط ارتباطی در سطح شهر، کیفیت خطوط ارتباطی (روشنایی، وجود تابلوهای راهنما، اسفالت و کف پوش مناسب خیابان‌ها و پیاده روها و ..)، بار ترافیک سنگین و عدم وجود حمل و نقل عمومی مناسب می‌باشد.

۲-۳- یافته‌های میدانی

داده‌های میدانی

شهر تهران به علت گستردگی که دارا می‌باشد به ۲۲ منطقه تقسیم می‌شود که هر یک از مناطق دارای شهرداری جداگانه ای می‌باشد و از نظر امکانات، تسهیلات، سطح زندگی ساکنین و ... با یکدیگر متفاوت می‌باشد. بر این اساس در این تحقیق برای اینکه بتوان ارزیابی درستی از شاخص‌های موثر بر امنیت شهر تهران داشته باشیم داده‌های پرسشنامه ای خود را از سه منطقه مختلف در شهر که به گونه ای نشان دهنده سطوح پایین جامعه (منطقه دوازده حوالی میدان شوش)، سطوح متوسط جامعه (منطقه شش حوالی میدان انقلاب) و سطوح بالا جامعه (منطقه یک حوالی میدان تجریش) انتخاب کرده ایم. داده‌های بدست آمده از این مناطق به شرح زیر می‌باشد:

الف) منطقه دوازده حوالی میدان شوش

با توجه به جدول شماره یک ملاحظه می‌گردد که پاسخ دهندگان ارزش کمی برای عواملی که زیر آنها خط کشیده شده است بر ناامنی شهر تهران قائل بوده اند به عبارت دیگر این عوامل تأثیر زیادی در ناامنی شهر تهران دارا نمی‌باشند. از سوی دیگر سایر عوامل در ایجاد ناامنی دارای اهمیت می‌باشند.

جدول شماره ۱. درصد فراوانی بدست آمده در منطقه دوازده حوالی میدان شوش

خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	سوالات / درصد فراوانی	بخش
					نقش تمرکز در ناامنی شهر تهران	بخش اول
۲۰	۲۰	۶	۲۸	۲۶	تمرکز سیاسی و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۱
۸	۸	۴	۶۲	۱۸	تمرکز اقتصادی و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۲
۰	۱۰	۱۸	۴۴	۲۸	تمرکز امکانات و خدمات و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۳
۴	۲	۸	۵۶	۳۰	تمرکز اداری و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۴
					نقش موقعیت طبیعی و جغرافیایی در ناامنی شهر تهران	بخش دوم
۴	۳۲	۸	۳۰	۲۶	موقعیت جغرافیایی بسته تهران و ماندگاری هوای آلوده میزان تأثیر آن بر ناامنی	۵
۲۲	۲۶	۲۴	۱۸	۱۰	گسل های فعال در شهر و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۶
۶	۲۸	۲۸	۲۴	۱۴	مخاطرات محیطی (فرونشست زمین، سیل، بارندگی کم و...) و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۷
۸	۲۲	۲۲	۲۴	۲۴	عدم وجود جریان های هوایی با توجه به موقعیت طبیعی و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۸
					مسائل اجتماعی و جمعیتی در ناامنی شهر تهران	بخش سوم
۲۰	۲۰	۶	۲۸	۲۶	تراکم زیاد و روبه افزایش جمعیت در شهر و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۹
۲۲	۲۲	۱۲	۲۴	۲۰	وجود جمعیت جوان و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۱۰
۲۰	۲۰	۶	۲۸	۲۶	وجود فرهنگ های مختلف و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۱۱
۲۰	۲۲	۲۰	۱۸	۲۰	نابرابری در دسترسی به امکانات و تسهیلات شهری و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۱۲
					مسائل اقتصادی و ناامنی شهر تهران	بخش چهارم
۲۰	۲۰	۶	۲۸	۲۶	نابرابری ها و اختلافات طبقاتی نسبتا زیاد و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۱۳
۱۴	۲۶	۲۴	۲۰	۱۶	مشکلات اقتصادی (گرانی زمین، اجاره خانه بالا و...) و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۱۴
۱۴	۲۶	۲۴	۲۰	۱۶	وجود جمعیت با فقر اقتصادی بالا و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۱۵
۲۰	۲۰	۶	۲۸	۲۶	گسترش حاشیه نشینی و شکل گیری محلات فقیر نشین و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۱۶
					مسائل فیزیکی و ناامنی شهر تهران	بخش پنجم
۱۴	۲۴	۱۸	۳۰	۱۴	کاربری اراضی یکنواخت و نامتوازن و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۱۷
۱۶	۱۸	۱۴	۲۶	۲۶	معماری و بافت شهر و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۱۸
۱۰	۱۰	۲۲	۳۰	۲۸	زیبایی و آرامش بخش بودن شهر و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۱۹
۱۸	۲۴	۱۰	۲۶	۲۲	مسکن مناسب و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۲۰
					رابطه خطوط ارتباطی و ترافیک با ناامنی شهر تهران	بخش ششم
۱۸	۲۴	۱۶	۱۸	۲۴	توزیع مناسب خطوط ارتباطی در سطح شهر و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۲۱
۲۲	۱۴	۱۰	۱۸	۳۶	کیفیت خطوط ارتباطی (روشنایی، آسفالت خوب، کف پوش پیاده روها و...) و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۲۲
۱۴	۲۲	۲۲	۲۶	۱۶	ترافیک نامناسب و سنگین و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۲۳
۱۸	۲۴	۱۶	۱۶	۲۶	عدم وجود حمل و نقل مناسب عمومی و میزان تأثیر آن بر ناامنی	۲۴

ب) منطقه شش حوالی میدان انقلاب

با توجه به جدول شماره دو ملاحظه می گردد که پاسخ دهندگان ارزش کمی برای عواملی که زیر آنها خط کشیده شده است بر ناامنی شهر تهران قائل بوده اند به عبارت دیگر این عوامل تأثیر زیادی در ناامنی شهر تهران دارا نمی باشند. از سوی دیگر سایر عوامل در ایجاد ناامنی دارای اهمیت می باشند.

جدول شماره ۲. درصد فراوانی بدست آمده در منطقه شش حوالی میدان انقلاب

سوالات / درصد فراوانی					خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
بخش اول					نقش تمرکز در ناامنی شهر تهران				
۱	۲۸	۲۸	۱۲	۱۶	۱۶	تمرکز سیاسی و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
۲	۲۴	۵۲	۱۰	۸	۶	تمرکز اقتصادی و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
۳	۳۲	۳۴	۲۰	۱۲	۲	تمرکز امکانات و خدمات و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
۴	۳۲	۴۸	۱۲	۴	۴	تمرکز اداری و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
بخش دوم					نقش موقعیت طبیعی و جغرافیایی در ناامنی شهر تهران				
۵	۲۶	۳۰	۱۰	۲۸	۶	موقعیت جغرافیایی بسته تهران و ماندگاری هوای آلوده میزان تأثیر آن بر ناامنی			
۶	۱۲	۲۰	۱۲	۴۲	۱۴	گسل های فعال در شهر و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
۷	۱۰	۱۰	۱۶	۵۴	۱۰	مخاطرات محیطی (فرونشست زمین، سیل، بارندگی کم و...) و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
۸	۱۲	۱۰	۲۶	۴۴	۸	عدم وجود جریان های هوایی با توجه به موقعیت طبیعی و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
بخش سوم					مسائل اجتماعی و جمعیتی در ناامنی شهر تهران				
۹	۲۶	۲۴	۱۰	۲۲	۱۸	تراکم زیاد و روبه افزایش جمعیت در شهر و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
۱۰	۲۰	۲۸	۸	۳۴	۱۰	وجود جمعیت جوان و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
۱۱	۲۴	۲۸	۸	۲۰	۲۰	وجود فرهنگ های مختلف و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
۱۲	۱۲	۸	۱۶	۳۶	۲۸	نابرابری در دسترسی به امکانات و تسهیلات شهری و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
بخش چهارم					مسائل اقتصادی و ناامنی شهر تهران				
۱۳	۲۶	۲۸	۶	۲۰	۲۰	نابرابری ها و اختلافات طبقاتی نسبتا زیاد و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
۱۴	۱۲	۲۴	۱۴	۳۲	۱۸	مشکلات اقتصادی (گرانی زمین، اجاره خانه بالا و ...) و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
۱۵	۱۶	۸	۶	۵۰	۲۰	وجود جمعیت با فقر اقتصادی بالا و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
۱۶	۲۴	۲۸	۱۰	۱۸	۲۰	گسترش حاشیه نشینی و شکل گیری محلات فقیر نشین و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
بخش پنجم					مسائل فیزیکی و ناامنی شهر تهران				
۱۷	۲۶	۲۴	۱۲	۲۸	۱۰	کاربری اراضی یکنواخت و نامتوازن و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
۱۸	۱۴	۴۶	۲۰	۱۸	۲	معماری و بافت شهر و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
۱۹	۲	۱۲	۲	۵۶	۲۸	زیبایی و آرامش بخش بودن شهر و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
۲۰	۰	۸,۲	۶,۱	۴۹	۳۶,۷	مسکن مناسب و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
بخش ششم					رابطه خطوط ارتباطی و ترافیک با ناامنی شهر تهران				
۲۱	۱۲	۲۲	۱۶	۴۸	۲	توزیع مناسب خطوط ارتباطی در سطح شهر و میزان تأثیر آن بر ناامنی			
۲۲	۲۲	۱۴	۶	۴۶	۱۲	کیفیت خطوط ارتباطی (روشنایی، اسفالت خوب، کف پوش پیاده روها و...) و میزان تأثیر آن بر ناامنی			

نامنی						
۱۸	۵۸	۱۲	۸	۴	ترافیک نامناسب و سنگین و میزان تأثیر آن بر نامنی	۲۳
۱۶	۳۰	۱۴	۲۸	۱۲	عدم وجود حمل و نقل مناسب عمومی و میزان تأثیر آن بر نامنی	۲۴

ج) منطقه یک حوالی میدان تجریش

با توجه به جدول شماره سه ملاحظه می گردد که پاسخ دهندگان ارزش کمی برای عواملی که زیر آنها خط کشیده شده است بر نامنی شهر تهران قائل بوده اند به عبارت دیگر این عوامل تأثیر زیادی در نامنی شهر تهران دارا نمی باشند. از سوی دیگر سایر عوامل در ایجاد نامنی دارای اهمیت می باشند.

جدول شماره ۳. درصد فراوانی بدست آمده در منطقه یک حوالی میدان تجریش

خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	سوالات / درصد فراوانی	بخش
						<u>اول</u>
					نقش تمرکز در نامنی شهر تهران	
۱۸	۳۲	۱۶	۲۲	۱۲	تمرکز سیاسی و میزان تأثیر آن بر نامنی	۱
۱۶	۶۴	۴	۸	۸	تمرکز اقتصادی و میزان تأثیر آن بر نامنی	۲
۲۸	۴۰	۲۰	۱۲	۰	تمرکز امکانات و خدمات و میزان تأثیر آن بر نامنی	۳
۳۲	۵۶	۸	۴	۰	تمرکز اداری و میزان تأثیر آن بر نامنی	۴
						<u>دوم</u>
					نقش موقعیت طبیعی و جغرافیایی در نامنی شهر تهران	
۱۰	۴۶	۶	۱۴	۲۴	موقعیت جغرافیایی بسته تهران و ماندگاری هوای آلوده میزان تأثیر آن بر نامنی	۵
۱۰	۵۴	۱۶	۱۰	۱۰	گسل های فعال در شهر و میزان تأثیر آن بر نامنی	۶
۱۴	۴۲	۱۲	۲۰	۱۲	مخاطرات محیطی (فرونشست زمین، سیل، بارندگی کم و...) و میزان تأثیر آن بر نامنی	۷
۸	۴۴	۲۶	۱۰	۱۲	عدم وجود جریانان هوایی با توجه به موقعیت طبیعی و میزان تأثیر آن بر نامنی	۸
						<u>سوم</u>
					مسائل اجتماعی و جمعیتی در نامنی شهر تهران	
۲۰	۴۶	۶	۱۰	۱۸	تراکم زیاد و روبه افزایش جمعیت در شهر و میزان تأثیر آن بر نامنی	۹
۱۰	۳۴	۸	۲۸	۱۰	وجود جمعیت جوان و میزان تأثیر آن بر نامنی	۱۰
۳۴	۳۶	۱۲	۸	۱۰	وجود فرهنگ های مختلف و میزان تأثیر آن بر نامنی	۱۱
۲۸	۳۶	۱۶	۸	۱۲	نابرابری در دسترسی به امکانات و تسهیلات شهری و میزان تأثیر آن بر نامنی	۱۲
						<u>چهارم</u>
					مسائل اقتصادی و نامنی شهر تهران	
۲۰	۲۰	۸	۲۴	۲۸	نابرابری ها و اختلافات طبقاتی نسبتا زیاد و میزان تأثیر آن بر نامنی	۱۳
۱۴	۲۲	۱۲	۲۶	۲۶	مشکلات اقتصادی (گرانی زمین، اجاره خانه بالا و...) و میزان تأثیر آن بر نامنی	۱۴
۱۸	۲۰	۱۰	۲۶	۲۶	وجود جمعیت با فقر اقتصادی بالا و میزان تأثیر آن بر نامنی	۱۵
۳۸	۱۸	۱۸	۲۸	۶	گسترش حاشیه نشینی و شکل گیری محلات فقیر نشین و میزان تأثیر آن بر نامنی	۱۶
						<u>پنجم</u>
					مسائل فیزیکی و نامنی شهر تهران	
۱۰	۳۰	۱۲	۲۲	۲۶	کاربری اراضی یکنواخت و نامتوازن سبب نامنی	۱۷
۲	۱۸	۲۰	۴۶	۱۴	معماری و بافت شهر بر نامنی و نامنی	۱۸
۲۲	۴۶	۶	۱۶	۱۰	زیبایی و آرامش بخش بودن شهر سبب کاهش نامنی	۱۹

۲۰	مسکن مناسب و میزان تأثیر آن بر ناامنی				
بخش ششم	رابطه خطوط ارتباطی و ترافیک با ناامنی شهر تهران				
۲۱	۱۲	۲۲	۱۶	۴۸	۲
۲۲	۲۶	۳۰	۸	۳۲	۴
۲۳	۶	۸	۱۲	۵۸	۱۶
۲۴	۱۲	۲۴	۱۶	۳۰	۱۸

۴. بحث

بحث امنیت شهری یکی از مباحثی است که اگرچه از گذشته‌های دور مورد توجه بوده است اما با توجه به تحولات و پیشرفت‌های صورت گرفته در این زمینه دچار تغییر شده و بصورتی متفاوت از گذشته درآمده است. در این بین عوامل موثر بر امنیت شهر تهران با توجه به رویکرد جدید امنیت شهری مورد توجه و بررسی قرار گرفت که حاصل آن بصورت زیر می باشد:

۱- تمرکز: شهر تهران از آنجا که پایتخت و مرکز ثقل کشور است دارای حوزه نفوذ در سطح ملی و فراملی است. این امر بعلاوه سیستم متمرکز اداری و حکومتی در کشور زمینه‌های تمرکز اقتصادی، فرهنگی و ... را در این شهر فراهم کرده است با توجه به این امر زمینه‌های حضور قشرهای مختلف از افراد از دیگر شهرها و روستاهای کشور و کشورهای دیگر در آن فراهم شده است. حضور این قشرهای مختلف از افراد در این شهر و وجود تفاوت های فرهنگی، اقتصادی و ... خود باعث ایجاد نوعی ناامنی در شهر شده است. همچنین از آنجا که محدوده نفوذ این شهر فراتر از مرزهای جغرافیای سیاسی کشور است و رفت و آمد اتباع بیگانه در آن زیاد است باعث نوعی عدم امنیت فرهنگی در بین شهروندان شده است. همچنین وجود تمرکزهای مختلف (اقتصادی، سیاسی و ...) در تهران باعث شکل گیری یک نوع خود بزرگ بینی برای شهروندان آن شده که دیگر قشرها که به این شهر مهاجرت می کنند را به یک چشم دیگر نگریسته و زمینه های ناامنی روحی و ذهنیتی را برای آنها فراهم می آورند و بالعکس.

۲- ناامنی های طبیعی و جغرافیایی: این نوع ناامنی ها در یک طیف گسترده‌ای در شهر تهران تبلور یافته است که از جمله مهمترین آنها وضعیت اقلیمی شهر تهران است که رو به گرم شدن می‌رود و مسائل بعدی آن را به دنبال دارد و مسائل آلودگی هوا و کمبود اکسیژن را در این شهر تشدید می‌کند. همچنین بحث زلزله خیز بودن شهر تهران است که این امر به صورت‌های مختلف یک نوع احساس ناامنی و ترس را در شهروندان و ساکنین شهر تهران ایجاد کرده است و امنیت این شهر را با چالش رو برو کرده است.

۳- مسائل جمعیتی و اجتماعی: این نوع مسائل از مهمترین مسائلی هستند که امنیت شهر تهران را تحت تأثیر قرار می‌دهند. تراکم و جوانی جمعیت در شهر تهران همچنین باعث شکل گیری نابرابری‌های مختلفی شده که خود این نابرابری‌ها زمینه شکل گیری بزهکاریها و جرم و جنایت را در شهر افزایش داده است و امنیت آن را با چالش روبرو کرده است. از جمله این نابرابری‌ها، نابرابری اجتماعی و نابرابری دسترسی به خدمات شهری است.

۴- مسئله اقتصادی: مسائل و نابرابری های اقتصادی و فقر حاصل از هزینه های بالای زندگی در تهران باعث شده است که امنیت شهر تهران بصورت‌های مختلف تحت تأثیر قرار بگیرد. بطوریکه میان فقر و نابرابری های اقتصادی در بین

شهروندان و جرم و جنایت و بزهکاری یک نوع رابطه مستقیم وجود دارد. این امر به وضوح در مناطق پایین شهر تهران مشاهده می شود.

۵- بافت شهر: بافت شهر که شامل کاربری اراضی شهری، منظومه های شهری و ... می شود به شکل های مختلف امنیت شهر تهران را تحت تأثیر قرار داده است بطوری که نداشتن کاربری های مناسب و در کنار یکدیگر در مناطق مختلف شهر تهران زمینه های ناامنی روحی و روانی و همچنین شکل گیری نوعی افسردگی در شهروندان فراهم کرده است. از سوی دیگر شکل گیری منظومه های شهری و حاشیه نشینی و زاغه نشینی در اطراف تهران به شکل های مختلف امنیت شهر را تحت تأثیر قرار داده است. بحث مسکن نیز یکی از مهمترین مسائلی است که قشر بالایی از جمعیت شهر تهران را در بر می گیرد. نداشتن و عدم دسترسی ثابت و موقت به مسکن مناسب و هزینه های بالای آن یکی از مشکلات و مسائل خانواده ها در شهر تهران است زمینه های شکل گیری مسائل و مشکلات دیگر را برای شهروندان فراهم کرده است بطوریکه این امر به صورت یکی از مهمترین ناامنی های شهروندان در شهر تهران تبدیل شده است.

۶- ترافیک و شبکه های ارتباطی: عدم دسترسی به شبکه های ارتباطی مناسب در شهر تهران ایجاد ترافیک های گسترده و چند ساعته در این شهر زمینه های ناامنی های مختلفی را فراهم کرده است که بصورت های مختلف در شهر بروز می کند. ناامنی زمانی، ناامنی دسترسی مناسب به وسایل نقلیه، عدم وجود امنیت جانی و ... از سوی دیگر تراکم بالای خیابانها و بزرگراه ها و پیاده روها در بخش های خاصی از شهر با تراکم متوسط و عدم وجود آنها در بخش های دیگر شهر زمینه های ناامنی را در شهر فراهم کرده است. همچنین نبود روشنایی کامل در این مکان ها سبب شکل گیری محیط های کور و دور از دید شده است که خود ناامنی را در شهر بالا برده است.

پس از یافته های توصیفی در این قسمت یافته های تحلیلی تحقیق که با آزمون T تک نمونه ای مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفته است و نتایج ارزیابی برای هر منطقه بصورت جداگانه در جداول زیر آورده شده است. با توجه به نتیجه آزمون صورت گرفته که جداول شماره چهار، پنج و شش آورده شده است مشخص می شود تأثیر یا عدم تأثیر شاخص های موثر بر امنیت شهر تهران از نظر ساکنین مناطق مختلف آورده شده است.

جدول شماره ۴. ارزیابی یافته های میدانی در حوالی میدان تجریش

Test Value = 2.5						شاخص	
اثبات یا رد تأثیر شاخص	95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig. (2- tailed)	t		
	Upper	Lower					
اثبات	1.0934	.3466	۰.۷۲۰۰۰	۰.۰۰۰	۳.۸۷۵	۱	تمرکز سیاسی
اثبات	1.5294	.9106	۱.۲۲۰۰۰	۰.۰۰۰	۷.۹۲۴	۲	تمرکز اقتصادی
اثبات	1.6175	1.0625	۱.۳۴۰۰۰	۰.۰۰۰	۹.۷۰۴	۳	تمرکز امکانات و خدمات
اثبات	1.8699	1.4501	۱.۶۶۰۰۰	۰.۰۰۰	۱۵.۸۹۵	۴	تمرکز اداری
رد	.9418	.1382	۰.۵۴۰۰۰	۰.۰۹	۲.۷۰۱	۵	موقعیت جغرافیایی بسته تهران و ماندگاری هوای الوده
اثبات	1.2605	.6195	۰.۹۴۰۰۰	۰.۰۰۰	۵.۸۹۴	۶	گسل های فعال در شهر
اثبات	1.1223	.3977	۰.۷۶۰۰۰	۰.۰۰۰	۴.۲۱۶	۷	مخاطرات محیطی (فرونشست زمین، سیل، بارندگی کم و...)
اثبات	1.0838	.4362	۰.۷۶۰۰۰	۰.۰۰۰	۴.۷۱۶	۸	عدم وجود جریانات هوایی با توجه به موقعیت طبیعی

اثبات	1.2978	.5022	۰,۹۰۰۰۰	۰,۰۰۰	۴,۵۴۷	تراکم زیاد و روبه افزایش جمعیت در شهر	۹
رد	.7452	-.0252	۰,۳۶۰۰۰	۰,۰۶۶	۱,۸۷۸	وجود جمعیت جوان	۱۰
اثبات	1.6257	.8943	۱,۲۶۰۰۰	۰,۰۰۰	۶,۹۲۵	وجود فرهنگ های مختلف	۱۱
اثبات	1.4721	.7279	۱,۱۰۰۰۰	۰,۰۰۰	۵,۹۴۱	نابرابری در دسترسی به امکانات و تسهیلات شهری	۱۲
رد	.7373	-.1373	۰,۳۰۰۰۰	۰,۱۷۴	۱,۳۷۹	نابرابری ها و اختلافات طبقاتی نسبتا زیاد	۱۳
رد	.6262	-.1862	۰,۲۲۰۰۰	۰,۲۸۲	۱,۰۸۹	مشکلات اقتصادی (گرانی زمین، اجاره خانه بالا و ...)	۱۴
رد	.7031	-.1431	۰,۲۸۰۰۰	۰,۱۹۰	۱,۳۳۰	وجود جمعیت با فقر اقتصادی بالا	۱۵
اثبات	1.2604	.4996	۰,۸۸۰۰۰	۰,۰۰۰	۴,۶۴۹	گسترش حاشیه نشینی و شکل گیری محلات فقیر نشین	۱۶
رد	.6560	-.1360	۰,۲۶۰۰۰	۰,۱۹۳	۱,۳۲۰	کاربری اراضی یکنواخت و نامتوازن	۱۷
رد	.2685	-.3085	۰,۰۲۰۰۰	۰,۸۹۰	۰,۱۳۹	معماری و بافت شهر	۱۸
اثبات	1.4041	.6759	۱,۰۴۰۰	۰,۰۰۰	۵,۷۴۰	زیبایی و آرامش بخش بودن شهر	۱۹
اثبات	1.4809	.7191	۱,۱۰۰۰۰	۰,۰۰۰	۵,۸۰۴	مسکن مناسب	۲۰
اثبات	-.3694	-1.1133	۰,۷۴۱۳۸	۰,۰۰۰	-۳,۹۶۲	توزیع مناسب خطوط ارتباطی در سطح شهر	۲۱
رد	.4480	-.2880	۰,۰۸۰۰	۰,۶۶۴	۰,۴۳۷	کیفیت خطوط ارتباطی (روشنایی، اسفالت خوب، کف پوش پیاده روها و...)	۲۲
اثبات	1.4942	.9058	۱,۲۰۰۰	۰,۰۰۰	۸,۱۹۸	ترافیک نامناسب و سنگین	۲۳
اثبات	1.0551	.3049	۰,۶۸۰۰۰	۰,۰۱	۳,۶۴۳	عدم وجود حمل و نقل مناسب عمومی	۲۴
اثبات	12.5925	11.2875	۱۱,۹۴۰۰	۰,۰۰۰	۳۶,۷۷۱	نقش تمرکز در ناامنی شهر تهران	بخش اول
اثبات	10.9697	9.1103	۱۰,۰۴۰۰	۰,۰۰۰	۲۱,۷۰۱	نقش موقعیت طبیعی و جغرافیایی در ناامنی شهر تهران	بخش دوم
اثبات	11.6483	9.3517	۱۰,۵۰۰۰	۰,۰۰۰	۱۸,۳۷۵	مسائل اجتماعی و جمعیتی در ناامنی شهر تهران	بخش سوم
اثبات	11.1764	9.4236	۱۰,۳۰۰۰	۰,۰۰۰	۲۳,۶۱۷	مسائل اقتصادی و ناامنی شهر تهران	بخش چهارم
اثبات	10.6691	9.0909	۹,۸۸۰۰۰	۰,۰۰۰	۲۵,۱۶۱	مسائل فیزیکی و ناامنی شهر تهران	بخش پنجم
اثبات	11.3905	9.5695	۱۰,۴۸۰۰	۰,۰۰۰	۲۳,۱۳۰	رابطه خطوط ارتباطی و ترافیک با ناامنی شهر تهران	بخش ششم

جدول شماره ۵. ارزیابی یافته های میدانی در حوالی میدان انقلاب

Test Value = 2.5						شاخص	
اثبات یا رد تأثیر شاخص	95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig. (2- tailed)	t		
	Upper	Lower					
رد	.5531	-.2731	.14000	.499	.681	تمرکز سیاسی	۱
رد	.0092	-.6092	-.30000	.057	-1.950	تمرکز اقتصادی	۲
اثبات	-.0125	-.6275	-.32000	.042	-2.091	تمرکز امکانات و خدمات	۳

۴	تمرکز اداری	-3.572	.001	-50000	-7813	-2187	اثبات
۵	موقعیت جغرافیایی بسته تهران و ماندگاری هوای الوده	.432	.668	.08000	-2925	.4525	رد
۶	گسل های فعال در شهر	4.216	.000	.76000	.3977	1.1223	اثبات
۷	مخاطرات محیطی (فرونشست زمین، سیل، بارندگی کم و...)	5.894	.000	.94000	.6195	1.2605	اثبات
۸	عدم وجود جریانات هوایی با توجه به موقعیت طبیعی	4.716	.000	.76000	.4362	1.0838	اثبات
۹	تراکم زیاد و روبه افزایش جمعیت در شهر	1.514	.136	.32000	-1046	.7446	رد
۱۰	وجود جمعیت جوان	1.878	.066	.36000	-0252	.7452	رد
۱۱	وجود فرهنگ های مختلف	1.599	.116	.34000	-0872	.7672	رد
۱۲	نابرابری در دسترسی به امکانات و تسهیلات شهری	5.941	.000	1.10000	.7279	1.4721	اثبات
۱۳	نابرابری ها و اختلافات طبقاتی نسبتا زیاد	1.391	.171	.30000	-1335	.7335	رد
۱۴	مشکلات اقتصادی (گرانی زمین، اجاره خانه بالا و ...)	3.736	.000	.70000	.3235	1.0765	اثبات
۱۵	وجود جمعیت با فقر اقتصادی بالا	5.262	.000	1.00000	.6181	1.3819	اثبات
۱۶	گسترش حاشیه نشینی و شکل گیری محلات فقیر نشین	1.514	.136	.32000	-1046	.7446	رد
۱۷	کاربری اراضی یکنواخت و نامتوازن	1.123	.267	.22000	-1738	.6138	رد
۱۸	معماری و بافت شهر	-139	.890	-02000	-3085	.2685	رد
۱۹	زیبایی و آرامش بخش بودن شهر	10.439	.000	1.46000	1.1790	1.7410	اثبات
۲۰	مسکن مناسب	13.279	.000	1.64286	1.3941	1.8916	اثبات
۲۱	توزیع مناسب خطوط ارتباطی در سطح شهر	3.497	.001	.56000	.2382	.8818	اثبات
۲۲	کیفیت خطوط ارتباطی (روشنایی، آسفالت خوب، کف پوش پیاده روها و...)	3.111	.003	.62000	.2196	1.0204	اثبات
۲۳	ترافیک نامناسب و سنگین	9.283	.000	1.28000	1.0029	1.5571	اثبات
۲۴	عدم وجود حمل و نقل مناسب عمومی	3.231	.002	.60000	.2268	.9732	اثبات
بخش اول	نقش تمرکز در ناامنی شهر تهران	20.132	.000	6.52000	5.8692	7.1708	اثبات
بخش دوم	نقش موقعیت طبیعی و جغرافیایی در ناامنی شهر تهران	22.395	.000	10.04000	9.1391	10.9409	اثبات
بخش سوم	مسائل اجتماعی و جمعیتی در ناامنی شهر تهران	20.543	.000	9.62000	8.6789	10.5611	اثبات
بخش چهارم	مسائل اقتصادی و ناامنی شهر تهران	20.823	.000	9.82000	8.8723	10.7677	اثبات
بخش پنجم	مسائل فیزیکی و ناامنی شهر تهران	29.842	.000	10.80612	10.0780	11.5342	اثبات
بخش ششم	رابطه خطوط ارتباطی و ترافیک با ناامنی شهر تهران	23.937	.000	10.56000	9.6735	11.4465	اثبات

جدول ۶. ارزیابی یافته های میدانی در حوالی میدان شوش

Test Value = 2.5						شاخص
اثبات یا رد تأثیر شاخص	95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig. (2- tailed)	t	
	Upper	Lower				
رد	.7335	-.1335	.30000	.171	1.391	۱ تمرکز سیاسی
رد	.0735	-.5535	-.24000	.130	-1.539	۲ تمرکز اقتصادی
اثبات	-.1353	-.6647	-.40000	.004	-3.037	۳ تمرکز امکانات و خدمات
اثبات	-.3006	-.8194	-.56000	.000	-4.338	۴ تمرکز اداری
رد	.4480	-.2880	.08000	.664	.437	۵ موقعیت جغرافیایی بسته تهران و ماندگاری هوای البوده
اثبات	1.1851	.4549	.82000	.000	4.513	۶ گسل های فعال در شهر
اثبات	.7080	.0520	.38000	.024	2.328	۷ مخاطرات محیطی (فرونشست زمین، سیل، بارندگی کم و...)
رد	.5259	-.2059	.16000	.384	.879	۸ عدم وجود جریان های هوایی با توجه به موقعیت طبیعی
رد	.7335	-.1335	.30000	.171	1.391	۹ تراکم زیاد و روبه افزایش جمعیت در شهر
اثبات	.9399	.1001	.52000	.016	2.488	۱۰ وجود جمعیت جوان
رد	.7335	-.1335	.30000	.171	1.391	۱۱ وجود فرهنگ های مختلف
اثبات	.9458	.1342	.54000	.010	2.674	۱۲ نابرابری در دسترسی به امکانات و تسهیلات شهری
رد	.7335	-.1335	.30000	.171	1.391	۱۳ نابرابری ها و اختلافات طبقاتی نسبتا زیاد
اثبات	.9862	.2138	.60000	.003	3.122	۱۴ مشکلات اقتصادی (گرانی زمین، اجاره خانه بالا و ...)
اثبات	.8898	.1502	.52000	.007	2.826	۱۵ وجود جمعیت با فقر اقتصادی بالا
رد	.7335	-.1335	.30000	.171	1.391	۱۶ گسترش حاشیه نشینی و شکل گیری محلات فقیر نشین
اثبات	.8095	.0705	.44000	.021	2.393	۱۷ کاربری اراضی یکنواخت و نامتوازن
رد	.6302	-.1902	.22000	.286	1.078	۱۸ معماری و بافت شهر
رد	.3039	-.4239	-.06000	.742	-.331	۱۹ زیبایی و آرامش بخش بودن شهر
رد	.8150	-.0150	.40000	.059	1.937	۲۰ مسکن مناسب
اثبات	.8557	.0243	.44000	.038	2.127	۲۱ توزیع مناسب خطوط ارتباطی در سطح شهر
اثبات	.6373	-.2773	.18000	.433	.791	۲۲ کیفیت خطوط ارتباطی (روشنایی، اسفالت خوب، کف پوش پیاده روها و...)
اثبات	.7914	.0486	.42000	.027	2.273	۲۳ ترافیک نامناسب و سنگین
رد	.8413	-.0013	.42000	.051	2.003	۲۴ عدم وجود حمل و نقل مناسب عمومی
اثبات	9.5641	8.3159	8.94000	.000	28.785	بخش اول نقش تمرکز در ناامنی شهر تهران
اثبات	7.2727	5.9273	6.60000	.000	19.718	بخش دوم نقش موقعیت طبیعی و جغرافیایی در ناامنی شهر تهران
اثبات	10.2816	8.0384	9.16000	.000	16.412	بخش سوم مسائل اجتماعی و جمعیتی در ناامنی شهر تهران

بخش چهارم	مسائل اقتصادی و ناامنی شهر تهران	18.981	.000	9.22000	8.2439	10.1961	اثبات
بخش پنجم	مسائل فیزیکی و ناامنیت شهر تهران	22.817	.000	8.50000	7.7514	9.2486	اثبات
بخش ششم	رابطه خطوط ارتباطی و ترافیک با ناامنی شهر تهران	23.897	.000	8.96000	8.2065	9.7135	اثبات

مباحث در زمینه امنیت شهرها دارای پیشینه نسبتاً طولانی می‌باشد ولی با تحولات صورت گرفته در دهه‌های اخیر در شهرها و توسعه جمعیت آنها و تبدیل شدن به کلان شهرها امنیت شهر و مسائل ایجاد کننده ناامنی در شهرها بصورت‌های مختلف از گذشته تفاوت کرده است. در این بین کلان شهر تهران نیز که در طول دهه‌های اخیر رشد بسیار زیادی داشته و به یک کلان شهر بزرگ تبدیل شده است نیز از این امر مستثنی نمی‌باشد و عوامل تهدید کننده امنیت در این شهر نیز نسبت به گذشته تفاوت پیدا کرده و انواع و اشکال مختلفی به خود گرفته است. در این بین بعد از مطالعات کتابخانه‌ای که در این زمینه صورت گرفت این نتیجه حاصل شد که عوامل ایجاد ناامنی در شهر تهران را می‌توان در شش بخش و در قالب ۲۴ شاخص بصورت کلی بیان کرد. در این راستا برای اینکه بتوان این شاخص‌ها را مورد ارزیابی قرار بدهیم آنها را در سه منطقه مختلف شهر تهران مورد آزمایش قرار داده شد که نتایج به این صورت می‌باشد که ساکنین منطقه دوازده حوالی میدان شوش به جز شاخص‌های تمرکز سیاسی؛ تمرکز اقتصادی؛ موقعیت جغرافیایی بسته شهر تهران؛ عدم وجود جریان‌های هوایی؛ تراکم زیاد؛ فرهنگ‌های مختلف؛ نابرابری اقتصادی و اختلاف طبقاتی؛ گسترش حاشیه نشینی؛ معماری و بافت شهر؛ زیبایی شهر؛ مسکن و عدم وجود حمل و نقل مناسب بقیه شاخص‌ها را مورد تأیید قرار داده‌اند. ساکنین منطقه شش حوالی میدان انقلاب به جز شاخص‌های تمرکز سیاسی؛ تمرکز اقتصادی؛ موقعیت جغرافیایی بسته شهر تهران؛ تراکم زیاد؛ جمعیت جوان؛ فرهنگ‌های مختلف؛ نابرابری اقتصادی و اختلاف طبقاتی؛ گسترش حاشیه نشینی؛ کاربری اراضی یکنواخت و معماری و بافت شهر بقیه شاخص‌ها را مورد تأیید قرار داده‌اند. ساکنین منطقه یک حوالی میدان تجریش به جز شاخص‌های قرارگیری شهر تهران در یک موقعیت جغرافیایی بسته، جمعیت جوان، نابرابری اقتصادی و اختلافات طبقاتی، مشکلات اقتصادی، فقر اقتصادی، کاربری اراضی یکنواخت، معماری و بافت شهر و کیفیت خطوط ارتباطی بقیه شاخص‌ها را مورد تأیید قرار داده‌اند.

در یک جمع‌بندی که از نظرات مختلف صورت گرفته در مناطق مختلف در کنار یکدیگر بدست آمد مشخص شد که همه شاخص‌هایی که در تحقیق بعنوان عامل تهدید کننده امنیت شهر تهران آورده شده است به جز عامل تمرکز اداری در تهران و معماری و بافت شهر تهران مورد تأیید ساکنین شهر تهران می‌باشد. بر این اساس اگر بخواهیم در کلان شهر تهران نظم و امنیت برقرار کنیم باید اول از همه این عوامل ایجاد کننده ناامنی در سطح شهر تهران را که از سوی ساکنین شهر مورد تأیید قرار گرفته‌اند را باید برطرف کرد.

منابع

- اسعدی، سید حسن (۱۳۷۶). پژوهش کاربردی درباره دو مشکل مهم جهانی «فزون‌ی جمعیت و مواد مخدر» در آستانه قرن ۲۱. تهران: نشر سپهر.
- اطلس کلان شهر تهران (۱۳۸۴). مرکز پژوهش‌های جغرافیایی شهرداری تهران.
- امیراحمدی، هوشنگ (۱۳۶۹). «تهران، رشد و تضادها». (سید حسن معصومی اشکوری، مترجم). مجله علمی معماری و شهرسازی. شماره ۸.
- بابایی، فاطمه (۱۳۸۰). فقر و ناهنجاری اجتماعی. تهران: انتشارات کویر.
- پارسا، غفار (۱۳۸۷). امنیت و فضاهای شهری. برگرفته از سایت (www.parsasadat.blogfa.com).
- پارسا، غفار (۱۳۸۷). پدیده ای بنام زاغه نشینی. برگرفته از سایت (www.parsasadat.blogfa.com).
- تیبالدز، فرانسیس (۱۳۸۳). شهرسازی شهروندگرا. (محمد احمدی نژاد، مترجم). تهران: نشر خاک.
- رضویان، علی (۱۳۸۵). امنیت شهری و نقش برنامه ریزی شهری در ارتقا و بهبود آن. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس.
- رهنمایی، محمدتقی و سیدموسی پور موسوی (۱۳۸۵). «بررسی ناپایداری امنیتی کلان شهر تهران بر اساس شاخص‌های توسعه پایدار شهری». مجله پژوهش‌های جغرافیایی. شماره ۵۷.
- دانایی فرد، حسن و دیگران (۱۳۸۳). روش شناسی پژوهش کمی در مدیریت: رویکردی جامع. تهران: انتشارات صفار.
- سازمان شهرداری های کشور (۱۳۸۱). «فقر شهری، عوامل و راهکارهای کاهش». ماهنامه شهرداریها. سال ۴ شماره ۴۰.
- طباطبایی مومنی، منوچهر (۱۳۴۶). حقوق اداری. (جلد اول). تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- کارگر، بهمن (۱۳۸۳). امنیت شهری. تهران: انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
- نصیری، معصومه و اعظمی، هادی (۱۳۸۵). «نابرابری های شهری تهدیدی برای امنیت اجتماعی تهران، رویکردی در جغرافیای سیاسی». فصلنامه ژئوپلیتیک. سال ۲. شماره ۱.
- architectsam.blogspot.com
- http://sevenview.persianblog.com
- Gifford, r. (1997). Environmental Psychology: Principles and Practice, Auyn and Bacon.